

Nr 152.

Av herr **Edén m. fl.**, med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m.

Vid föregående års riksdag frambar liberala samlingspartiets förtroenderåd genom i riksdagens bägge kamrar väckta motioner förslag till genomförande av en ny rusdryckslagstiftning. Detta förslag var i allt väsentligt samma förslag, som förtroenderådet väckte vid 1914 års senare riksdag och vid 1915 års riksdag. Liksom vid 1915 års riksdag stannade även vid fjolårets riksdag kamrarna i olika beslut, och det av bevillningsutskottet framlagda sammanjämningsförslaget föll på första kammarens motstånd.

Då vi även i år bringa frågan inför riksdagens prövning sker det i den fasta övertygelsen, att en genomgripande reform av hela vår rusdryckslagstiftning icke längre utan våda kan uppskjutas. Erfarenheten har visat att en ur folkknykterhetens synpunkt tillfredsställande kontroll över rusdryckshandeln icke står att vinna med mindre än att nu gällande lagstiftning på området revideras från grunden och bringas till ett enhetligt system fritt från inre motsägelser. Ett enhetligt förslag, som syftar till en systematisk och planmässig organisation av hela rusdryckshandeln, torde också av alla erkännas vara av behovet påkallat. Meningarna kunna vara delade i vad det gäller både skärpningsgraden av olika detaljbestämmelser och formerna för den kommunala beslutanderättens utövande, men att vi så snart som möjligt måste ut ur det kaos av motsägelser, luckor och absurditeter, som utmärker vår gällande rusdrycks-

lagstiftning, är en uppfattning, som blivit allt allmännare och allt mer vunnit stöd av erfarenheten. Vårt förslag synes oss väl fylla de krav erfarenheten ådagalagt vara ofrånkomliga, därest en betryggande kontroll skall vinnas över att handeln med rusdrycker icke skall utövas i rak strid mot de elementäraste fordringarna på allmän folknykterhet.

Vi ha så mycket större anledning att hävda riktigheten av denna vår uppfattning, som en omfattande folkopinion allt bestämdare och kraftigare understrukt nödvändigheten av de åtgärder, vårt förslag i väsentlig anslutning till nykterhetskommitténs förslag förordar. Med stegrad enhällighet har den allmänna nykterhetsopinionen givit sin anslutning till kravet på en grundlig revision av försäljningslagstiftningen och på genomförande av lokalt veto. Ordning och system i och för verksam kontroll över rusdryckshandeln, så länge den tolereras, samt rätt för kommunerna att på personlighetsprincipens grund fritt och obeskuret utöva bestämmanderätten över denna handel inom sina respektive områden — se där de fordringar, som från folkets breda lager allt kraftigare och bestämdare göra sig hörda. Dessa reformkrav kunna slås tillbaka, men de skola obevekligt återkomma med ökad styrka, och det är vår övertygelse, att det endast kan vara till vårt folks sanna båtnad, ju förr de vinna riksdagens beaktande och fixeras i lag. Den hårda tiden har tvingat folken att i sitt eget livs intresse på allvar ta upp kampen mot alkoholismen. Att vårt folk ännu förskonats från krigets fasor frikallar det icke från skyldigheten att inför en oviss framtids ovissa öden göra allt vad det kan för att bevara sin livskraft, sin hälsa och sin duglighet för kulturarbetets krävande uppgifter. En damm måste därför sättas för alkoholens förstörelseverk, och det är vår övertygelse, att vårt förslag erbjuder den väg, som för denna uppgifts lösning är den framkomligaste.

I allt väsentligt är det förslag, vi nu framlägga, detsamma som det vi framburo vid fjolårets riksdag. Förutom några smärre formella förbättringar ha följande ändringar befunnits påkallade.

I 2 § har partihandelsbegreppet utvidgats till att omfatta även försäljning för export. I 8 § 1 mom. har det befunnits lämpligt att återgå till den av nykterhetskommittén föreslagna lydelsen. I 10 § 4 mom. ha vi föreslagit tillfogande av en ny bestämmelse under f). Denna bestämmelse har sin motsvarighet i det genom kungl. förordningen den 10 november 1916 till 26 § i brännvinsförsäljningsförordningen fogade tillägget e) under 4 mom. I 17 § 5 mom. har en återgång till nykterhetskommitténs formulering synts oss väl motiverad. I 18 § har i an-

slutning till bevillningsutskottets förslag bestämmelsen vidgats till att gälla icke endast vin och öl, utan rusdrycker i allmänhet. Då erfarenheten givit vid handen, att där förtärandet av rusdrycker på utskänkingsstället är förbundet med måltidstväng begreppet mat fått en tämligen godtycklig tolkning, har det syntts oss motiverat att i 20 § 1 mom. uttryckligen stadga, att här med måltid förstås gäst mot betalning tillhandahållen lagad mat. Det har vidare befunnits påkallat att i anslutning till 5 § 3 mom. i kungl. kungörelsen den 3 november 1916 angående vissa inskränkningar i detaljhandeln med brännvin samt försäljning av vin och öl fastställa den maximimängd av öl, som vid i 20 § 1 mom. avsedd måltid må till gäst utskänkas.

Den föreslagna ändrade lydelsen av 25 § 2 mom. torde tvivelsutan innebära ökade garantier för att nödig kontroll i där berörda fall skall kunna utövas. I den ovannämnda kungl. kungörelsen den 3 november 1916 har i 1 § föreskrivits, att »brännvin må icke utminuterat till någon i större myckenhet än som motsvarar två liter i kalendermånaden». Samstämmiga vittnesbörd från landets olika delar bekräfta, att tvålitersbestämmelsen visat sig äga en beaktansvärd nykterhetseffekt. Det vore enligt vår mening föga välbetänkt att låta denna kvantitetsgräns upphävas, när kristiden en gång tar slut. Vi äro övertygade därom, att ett fastställande av denna kvantitetsgräns även för normala tider skall befinnas vara en lycklig och effektiv åtgärd. Men det är därjämte vår övertygelse, att den kumuleringsrätt, som inrymmes i den ur den nämnda kungl. kungörelsen återgivna bestämmelsen icke bör ifrågakomma och förorda vi därför den lydelse, vi givit åt 80 § i vårt förslag. Likaså ha vi funnit skäl föreligga att i anslutning till vad i den kungl. kungörelsen 2 § 1 mom. är stadgat om utminuterat av brännvin till 88 § föga en bestämmelse om tiden för utminuterat av rusdrycker å dag före sön- eller helgdag.

Både vid 1914 och 1915 års riksdag företrädde bevillningsutskottet en avvikande mening med avseende på vårt förslag om kontrollnämnder. Även vid fjolårets riksdag förklarade sig utskottet icke kunna biträda vårt förslag i berörda hänseende. För oss står det emellertid alltjämt klart, att man icke utan vidare kan förutsätta, att bolagsstyrelserna vanligen handhava försäljningen i enlighet med lagstiftningens syfte. En kontrollerande institution blir här nödvändig. Det torde vara obestriddigt, att en särskild nämnd, sammansatt av personer med intresse för och uteslutande uppgift att vaka över försäljningens behöriga handhavande, erbjuder en vida större garanti för att lagstiftningens syfte

kommer till förverkligande i försäljningsverksamheten än om garantierna skola sökas hos det allmännas representanter, som icke alltid ha nykterhetsintresse till ögonmärke.

Med tillfredsställelse konstatera vi däremot, att utskottet i så måtto funnit sig böra modifiera sin vid 1915 års riksdag intagna ståndpunkt med avseende på bolagsstyrelsernas sammansättning, att utskottet biträtt vårt förslag om att kontrollstyrelsen skall utse en bolagsstyrelserepresentant, som samtidigt skall vara styrelsens ordförande. Vad sammansättningen i övrigt angår har utskottet icke förebragt några nya skäl för sin ståndpunkt.

Jämväl i vissa andra avseenden ha vi ej kunnat biträda bevillningsutskottets förslag. Sålunda har åt 21, 80 (förutom ovannämnd förändring), 87, 88 (förutom ovannämnd förändring) och 133 §§ givits den lydelse, som vi tidigare föreslagit.

I ersättningsfrågan framställa vi samma yrkande som förlidet års bevillningsutskott.

Då vi i enlighet med liberala samlingspartiets beslut gå att väcka förevarande motion, sker det i den bestämda övertygelsen, att dess antagande skulle innebära ett jättesteg framåt för vår rusdryckslagstiftning och medföra välsignelsebringande verkningar för vårt folk och dess hälsa, och vi vilja därför uttala en varm förhoppning, att riksdagens behandling av vårt förslag skall präglas av en orubblig föresats att äntligen bringa frågan till lösning.

På grund av vad sålunda anförts få vi härmed vördsamt hemställa:

- 1) att riksdagen måtte för sin del antaga vid denna motion såsom bilagor fogade förslag till
 - a) förordning angående försäljning av rusdrycker;
 - b) förordning om ändrad lydelse av 1—3, 6, 10, 11, 13 och 14 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade alkoholfria drycker samt svagdricka;
 - c) förordning om ändrad lydelse av 7 § i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet;
 - d) förordning om ändrad lydelse av 13, 23 och 31 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maldrycker;

e) förordning om ändrad lydelse av 1 och 4 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkningen av brännvin; samt

f) förordning om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel;

2) att riksdagen, under förutsättning att riksdagen antager ovanberörda författningsförslag, måtte, i anledning av införandet av förordningen angående försäljning av rusdrycker,

dels medgiva, att till sådan ägare av gästgiveri vilken på grund av bestämmelserna i 10 § av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin vid tiden för ikraftträdande av förordningen angående försäljning av rusdrycker, är berättigad att utskänka brännvin, må för rättighetens upphörande från och med år 1919 av staten utgivas ersättning med årligt belopp, som av Konungens befallningshavande fastställs efter de grunder, vilka finnas angivna i kungörelsen den 12 juli 1907 angående ersättning till gästgivare, som avstå från dem jämlikt förstnämnda lagrum tillkommande rätt till utskänkning ävensom att änka efter manlig ersättningstagare må, därest äktenskapet blivit ingånget före den 1 maj 1907, efter mannens frånfälle under sin återstående livstid äga att uppbära den ersättning, vartill mannen, om han levat, varit berättigad,

samt bestämma, att gästgiveriägare, om han vill komma i åtnjutande av ifrågavarande ersättning, skall därom före den 1 september 1918 till Konungens befallningshavande i det län, varest gästgiveriet är beläget, ingiva ansökning och därvid styrka, att han i egenskap av gästgivare fortfarande är till utskänkning berättigad;

dels ock medgiva, att erforderliga medel för gäldande av ersättningsbelopp, som enligt ovan angivna grunder skola utbetalas, må utgå ur statsverkets fond av rusdrycksmedel, och att till gästgivare beviljad

ersättning av Konungens befallningshavande må utbetalas kvartalsvis vid början av varje kvartal från och med ingången av år 1919.

Stockholm den 26 januari 1917.

Nils Edén. D. Persson. Axel Schotte. Raoul Hamilton.
Rob. Karlsson. Linus Lundström. W. Bäckström. Jöns Pålsson.
Johan Ericsson. Jakob Pettersson. E. A. Nilson. Axel Rune.
Edor Andersson. Erik Röing.

Bilagorna till denna motion äro lika med de vid motionen nr 69 i första kammaren fogade.